

30.11.2018

Sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelma 2019

30.11.2018

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. KAUPUNKIYHTEINEN TIIVISTELMÄ.....	5
3. KAUPUNGIN STRATEGIAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN.....	9
3.1. MAAILMAN TOIMIVIN KAUPUNKI.....	9
3.1.1 Sosiaali- ja terveystoimen sitovien toiminnallisten tavoitteiden kytkeytyminen strategiaan	9
3.1.2 Laadukkaat sote-palvelut kaikille helsinkiläisille.....	10
3.2. KESTÄVÄN KASVUN TURVAAMINEN	12
3.2.1 Väestöryhmien ja alueiden väliset hyvinvointierot.....	13
3.2.2 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy.....	16
3.2.3 Liikkumisen edistäminen.....	16
3.3 UUDISTUVAT PALVELUT.....	17
3.3.1 Asukaslähtöisyys ja osallisuus:	17
3.3.2 Henkilöstön hyvinvointi ja johtaminen	18
3.3.3 Digitaalisuus ja ketterät kokeilut	19
3.4 VASTUULLINEN TALOUDENPITO	20
3.5 HELSINKI VAHVISTAA JA MONIPUOLISTAA EDUNVALVONTAANSA	22

30.11.2018

1. JOHDANTO

Tulevat vuodet ovat sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla suurten muutosten aikaa. Vuonna 2019 valmistaudutaan vuoden 2020 asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotin käyttöönottoon sekä vuonna 2021 toteutuvaksi suunniteltuun valtakunnalliseen maakunta- ja sosiaali- ja terveystalouden uudistukseen. Toimintaympäristön muutosten keskellä jatketaan määrätietoista sosiaali- ja terveystalouden uudistamista.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen kysyntä kasvaa lähivuosina. Siihen ovat vaikuttamassa eniten väestön kasvu, ikääntyminen ja erityisesti 75 vuotta täyttäneiden sekä vieraskielisten lasten ja nuorten määrän kasvu. Myös lastensuojelun tarve on lisääntynyt merkittävästi. Helsingin väestömäärä kasvaa ennusteen mukaan 1,19 prosentilla vuoden 2019 aikana.

Palvelutarpeen kasvavaan kysyntään vastataan muun muassa kehittämällä palvelujen tuotantotapoja ja keventämällä palvelurakennetta, lisäämällä itsehoidon, omahoidon ja sähköisten palvelujen mahdollisuuksia sekä ottamalla käyttöön kustannustehokkuutta lisäävä tuottajaohjauksen toimintamalli.

Sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelmassa kuvataan, miten toimialalla toteutetaan Helsingin kaupunkistrategiaa ja talousarviota vuonna 2019. Toimialalle osoitetut voimavarat on jaettu siten, että kaupunkistrategian ja talousarvion tavoitteet voidaan saavuttaa. Vuoden 2019 talousarvio on tiukka, ja se edellyttää tuottavuuden parantamista, palvelurakenteen keventämistä sekä muita kustannusten kasvua hillitseviä keinoja.

Sosiaali- ja terveystoimiala kehittää määrätietoisesti kokeilujen kautta palvelujaan yhdessä henkilöstön kanssa osana kasvavaa kaupunkia. Toimialan palveluissa parannetaan asiakaskokemusta ja palvelujen saatavuutta, palvelujen vaikuttavuutta ja tuottavuutta sekä henkilöstökokemusta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.11.2018 Helsingin kaupungin talousarvion vuodelle 2019 ja taloussuunnitelman vuosille 2020–2021. Sosiaali- ja terveystoimialan kokonaismenot ovat 2 109,1 miljoonaa euroa ja kokonaistulot 178 miljoonaa euroa. Menot kasvavat vuoden 2018 talousarvioon verrattuna 48,5 miljoonalla eurolla ja tulot pienenevät 14,4 miljoonalla eurolla.

Talousarviossa on huomioitu 7.1.2019 toteutuvat päivystystoimintojen sekä välinehuollon liikkeenluovutukset Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille (HUS).

Toimialan talousarvio muodostuu viidestä talousarviokohdasta (taulukko 1)

30.11.2018

Taulukko 1: Sosiaali- ja terveystoimialan tulot ja menot 2019

Tulot

Talousarviokohta	TA 2019 (milj. euroa)	Muutos TA 2018 (milj. euroa)
Sosiaali- ja terveystoimiala yhteensä	178,0	-14,4
Sosiaali- ja terveystoimialan palvelut	156,8	-7,8
Toimeentulotuki	3,1	-6,3
Vastaanottokeskukset ja muut valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut	16,8	+1,6
Apotti- ja Sote-maakuntaudistus	1,4	-1,9
HUS-kuntayhtymä	0	0

Menot

Talousarviokohta	TA 2019 (milj. euroa)	Muutos TA 2018 (milj. euroa)
Sosiaali- ja terveystoimi yhteensä	2 109,1	+48,5
Sosiaali- ja terveystoimialan palvelut	1 424,5	-29,1
Toimeentulotuki	14,6	-5,9
Vastaanottokeskukset ja muut valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut	15,7	+1,2
Apotti- ja Sote-maakuntaudistus	9,8	+3,5
HUS-kuntayhtymä	644,5	+78,8

Käyttösuunnitelmassa on otettu huomioon toimintaan vaikuttavat lainsäädännön ja työnjaon muutokset (kuvattu liitteessä 3) sekä kaupunginvaltuuston 28.11.2018 päättämä 13 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystoimialan talousarvio-osuuteen. Lisämääräraha on kohdennettu kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti mielenterveyspalvelujen kehittämiseen, iäkkäiden kotona asumisen tukemiseen, terveysasemien saatavuuden parantamiseen, sosiaalityön mitoituksen parantamiseen lastensuojelun jälkihuollossa ja kotouttamispalveluissa sekä toimenpidesuunnitelman tekemiseen asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja erityisesti nuorten asunnottomuuden torjumiseksi.

Sosiaali- ja terveystoimialan vuoden 2019 menot ja tulot ovat kuvattu yksityiskohtaisemmin liitteessä 2, jossa on esitetty vuoden 2019 tulosbudjetit palvelukokonaisuuksittain.

Sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelma jakautuu toimialan erityispiirteet huomioiden viiteen kaupunkistrategiaa mukailevaan osioon: maailman toimivin kaupunki, kestävä kasvun turvaaminen, uudistuvat palvelut, vastuullinen taloudenpito sekä kuinka kaupunki vahvistaa ja monipuolistaa edunvalvontaansa.

30.11.2018

2. KAUPUNKIYHTEINEN TIIVISTELMÄ

Kaupunkiyhteisessä tiivistelmässä on kuvattu keskeisimmät sosiaali- ja terveystoimen sekä toimialojen yhteiset hankkeet ja toimenpiteet kaupunkistrategian toteuttamiseksi vuonna 2019. Tiivistelmässä kuvatut toimenpiteet on kuvattu laajemmin kappaleessa kolme.

Ohjaamme toimintaamme edellä kuvattuun kaupunkistrategian ja toimialojen yhteisten toimenpiteiden suuntaan talousarvion sitovilla tavoitteilla.

Kaupunkistrategian teema	Toimenpiteet	Keskeisimmät toimialatason strategiamittarit
Maailman toimivin kaupunki	<p>Laajennamme ydinprosessien mukaiset toimintamallit koko kaupunkiin.</p> <p>Rakennamme esimies-ammattilaisverkostot perhekeskus ja terveys- ja hyvinvointikeskus toimintamalleihin johtamisen tueksi.</p>	Perhekeskus- sekä terveys- ja hyvinvointikeskustoimintamallit toimivat verkostomaisina koko kaupungissa.
Kestävän kasvun turvaaminen	<p>Edistämme helsinkiläisten hyvinvointia ja terveyttä ja ehkäisemme syrjäytymistä.</p> <p>Mielialahäiriö-, psykoosi- ja päihdehoito-ohjelmien näyttöön perustuvia sisältöjä ja toimintamalleja yhtenäistetään koko kaupungissa.</p> <p>Palvelujen saatavuutta parannetaan kaikissa toiminnoissa.</p>	<p>Konseptoidaan yhteinen palvelu- ja prosessiketju lapsen varhaisen tuen tarpeen sekä nuorten mielenterveysongelmien havainnointiin ja hoitoon yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa (yhteisten asiakkaiden palveluketju kuvattu, palvelumallia kokeillaan ja toiminta vakiinnutetaan).</p> <p>Psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalapäivien määrä vähenee vuoteen 2018 verrattuna avohoidon laadullisella kehittämisellä ja sen eri muotoja vahvistamalla.</p> <p>Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointien määrä kasvaa 10 % suhteessa asiakasmäärään vuoteen 2018 verrattuna.</p> <p>Parannetaan vammaisten sosiaalityön saatavuutta ja saavutettavuutta. Asiakkaaseen ollaan yhteydessä samana tai seuraavana arkipäivänä.</p>

30.11.2018

		<p>Asiakas pääsee lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin 10 vuorokauden sisällä (T3< eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani). T3 on vuoden lopussa alle 20 vuorokautta kaikilla terveysasemilla.</p> <p>Suun terveydenhuollossa kaikkien asiakkaiden kiireetön hoito on käynnistynyt 90 vuorokauden sisällä hoidon tarpeen arviosta</p>
Uudistuvat palvelut	Otamme käyttöön kaupunkiyhteiset osallisuuden mittarit ja raportoimme osallisuuden toteutumisesta päätöksentekijöille.	<p>Asiakaskokemus paranee terveysasemilla ja kotihoidossa vuoteen 2018 verrattuna.</p> <p>Asiakaskokemusta ja – tyytyväisyyttä mittaavat uudet mittarit otetaan käyttöön porrastetusti vuoden 2019 aikana.</p>
Vastuullinen taloudenpito	<p>Toteutetaan liiketoiminnallisuuden ohjelmat, joihin osallistetaan toimialan keskeisiä henkilöitä.</p> <p>Laaditaan tuottajaohjauksen ja monituottajuuden toimintamalli.</p>	<p>Tuottajaohjauksen ja monituottajuuden malli on laadittu ja otettu käyttöön vuoden 2019 aikana.</p> <p>Toimialalla tavoitellaan kaupunkistrategian tavoitteen mukaisesti yksikkökustannuksissa muiden suurten kaupunkien keskiarvoa.</p>

Kaupunkiyhteiset hankkeet	Toimenpiteet
Nuorten syrjäytymishaasteen ratkaiseminen	<p>Rakennamme yli 12-vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveystyön palvelut ja toimintamallit ja riskiryhmässä olevat nuoret kiinnitetään hoitopolkuun.</p> <p>Vahvistamme nuorille tarjottavia matalan kynnyksen sosiaali- ja terveystoimen palveluja kuten liikkuvaa mielenterveystyötä.</p>

30.11.2018

	<p>Aikuissosiaalityön nuorten tiimeissä toteutamme ajanvarauksetonta palvelua ottamalla mukaan keskeisiä kumppaneita. Nuorten tiimeissä tehdään asumissosiaalista työtä ja tarjotaan nuorille asumisneuvontaa, jonka avulla voimme vaikuttaa nuoren asunnottomuuden ehkäisyyn.</p> <p>Lisäämme lastensuojelussa nuorten ammatillista tukihenkilötoimintaa. Aikuissosiaalityön nuorten tiimeissä järjestämme yhdessä lastensuojelun kanssa vapaaehtoisia tukihenkilöitä erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille ja nuorille aikuisille.</p>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinointi ja johtamisrakenne	<p>Sosiaali- ja terveystoimialan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet tulevat osaksi kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi on integroitu käyttösuunnitelman valmisteluun ja ne etenevät osana normaalia toimintaa sosiaali- ja terveystoimen palvelukokonaisuuksissa. Hyvinvointisuunnitelma ohjaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen raportointia, johon sosiaali- ja terveystoimen palvelut osallistuvat.</p>
Liikkumisohjelma	<p>Neuvolatoiminnassa vahvistamme Neuvokas perhe -menetelmän käyttöä liikkumisen lisäämiseksi. Kouluterveydenhuollossa kehitämme ja kokeilemme yläasteikäisille lapsille uusia menetelmiä hyvän arkirytmien ja terveellisten elämäntapojen, mm. liikkumisen edistämiseksi. Lisäksi vahvistamme fysioterapeuttien roolia pienten, alle kouluikäisten lasten arkiliikkumisen tukena. Työikäisille toimenpiteitä on erityisesti paljon palveluja tarvitsevien prosessissa ja sähköisessä Omaolo- hyvinvointivalmennus-prosessissa.</p> <p>Osallistumme kaupunkitasoiseen Voimaa vanhuuteen – hankkeeseen, joka kohdentuu yli 75-vuotiaisiin, kotona asuviin, vähän liikkuviin ikäihmisiin.</p> <p>Kotihoidossa on kattavasti käytössä liikkumissopimus (vähintään 70 %:lle säännöllisen kotihoidon asiakkaista on tehty liikkumissopimus).</p> <p>Lisäämme vuonna 2019 koulutuksilla sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden osaamista ja valmiuksia edistää kaupunkilaisten liikkumista.</p>

30.11.2018

Toimialojen yhteissuunnittelun teemat	Toimenpiteet
Asiakaskokemus ja asiakastyytyväisyys	Otamme käyttöön uudet ja monipuoliset asiakaskokemusmittarit.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	<p>Kehitämme yhteisen arviointi- ja palveluketjun asunnottomien ja asumispalveluja tarvitsevien asiakkaiden tukemiseksi aikuissosiaalityössä, päihde- ja mielenterveyspalveluissa ja sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluissa.</p> <p>Tarjoamme kaikille terveysasemien Terve elämä-ryhmiä.</p> <p>Osallistumme muiden toimialojen ja järjestöjen kanssa mm. Savuton Helsinki - ja Sutjakka stadi – verkostoa ja toteutamme Neuvokas perhe-, ja Liikkuva koulu – toimintaa.</p> <p>Terveysasemien Terve elämä – ryhmät</p> <p>Toteutamme esimiestyöpajoja asiakaskokemuksen johtamiseen.</p> <p>Otamme käyttöön suun terveydenhuollossa uuden toiminnanohjausjärjestelmät, joka mahdollistaa kerralla kuntoon- toimintamallin</p>
Osallisuus	<p>Otamme käyttöön kaupunkiyhteiset osallisuuden mittarit ja raportoimme osallisuuden toteutumisesta päätöksentekijöille.</p> <p>Osallisuutta ja vuorovaikutusta vahvistamme osana palvelujen uudistamista, esimerkiksi Kallion perhekeskukseen laadimme vuorovaikutussuunnitelman.</p>
Palvelujen saavutettavuus	<p>Parannamme palvelujemme saatavuutta mm. sähköisten ja ajasta riippumattomien digitaalisten palvelujen avulla.</p> <p>Otamme käyttöön Omaolo-palvelut kaikissa palvelukokonaisuuksissa kansallisen kehittämisen aikataulun puitteissa.</p> <p>Laajennetaan chat-palveluja eri toimintoihin.</p>
Työllisyys	Kehitämme sosiaalisen kuntoutuksen sekä työhön ja koulutukseen ohjaavia palveluja osatyökykyisille, pitkäaikaistyöttömille sekä maahanmuuttajille yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden kanssa.
Harrastustoiminta	Turvaamme lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuden lastensuojelun

30.11.2018

taloudellisen avustamisen tai ehkäisevän
toimeentulotuen avulla

3. KAUPUNGIN STRATEGIAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN

3.1. MAAILMAN TOIMIVIN KAUPUNKI

3.1.1 Sosiaali- ja terveystoimen sitovien toiminnallisten tavoitteiden kytkeytyminen strategiaan

Sosiaali- ja terveystoimessa tarjoamme kaikille helsinkiläisille asiakaslähtöiset, laadukkaat ja monipuoliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Uudistamme palvelujamme muun muassa perhekeskus-, terveys- ja hyvinvointikeskus- sekä monipuolinen palvelukeskus -toimintamallien mukaisesti. Toimintamallien ydinprosesseja ovat asiakkaaksi tulo, satunnaisesti palveluja tarvitsevat, paljon palveluja tarvitsevat sekä riskiryhmien etsiminen ja tunnistaminen. Laajennamme ja vakiinnutamme toimintamallit sosiaali- ja terveystoimissa koko kaupunkiin vuoden 2019 aikana. Osana toimintamallien laajentamista arvioimme aukioloaikojen laajentamisen tarpeita ja mahdollisuuksia hyödyntäen tähänastisia kokemuksia. Tähän liittyvät muun muassa erilaiset aukioloajat eri palveluissa, mahdolliset viikonloppuaukioloajat sekä aukioloaikojen laajentamisen kustannusvaikutukset.

Toteutamme kaupunkistrategiaa, keskeisiä kaupunkistrategian kärkihankkeita sekä kaupungin yhteissuunnittelun teemoja ja tavoitteita yhdessä muiden toimialojen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta keskeisiä toimialojen yhteisiä kärkihankkeita ja tavoitteita ovat muun muassa nuorten syrjäytymisen ehkäisy, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä liikkuohjelma ja eri ikä- ja väestöryhmien arkiliikkumisen edistäminen.

Edellisten lisäksi niitä ovat asukaskokemuksen, asiakastyytyväisyyden ja osallisuuden lisääminen, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden lisääminen, työllisyyden edistäminen sekä harrastusmahdollisuuksien turvaaminen lapsille ja nuorille. Ohjaamme toimintaamme edellä kuvattuun suuntaan talousarvion sitovilla tavoitteilla.

Sosiaali- ja terveystoimialan seurattavien sitovien toiminnallisten tavoitteiden, muiden toiminnallisten tavoitteiden sekä määrällisten tavoitteiden lisäksi seuraamme kaupunkistrategian mittareita ja edistämme niiden kuvaamien tavoitteiden toteutumista. Sosiaali- ja terveystoimialalle tärkeitä kaupunkitason strategiamittareita ovat kärkihankkeiden mittareiden lisäksi etenkin asiakaslähtöisyyttä ja osallisuutta sekä henkilöstökokemusta ja johtamista kuvaavat mittarit. Näiden lisäksi sosiaali- ja terveystoimiala kehittää osana toiminnan ja talouden seurantaa keinoja parantaa raportointia sosiaali- ja terveystoimialalle käyttösunnitelman toteutumisesta ja palvelujen uudistumisen etenemisestä.

Uudistamme palvelujamme yhdessä asiakkaiden ja henkilöstön kanssa ja huolehdimme kaikissa palveluissa yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta. Tätä työtä tukee sitova tavoite ”Parannamme asiakaskokemusta ja asiakastyytyväisyyttä”.

30.11.2018

Toinen sitova tavoite ”Edistämme helsinkiläisten hyvinvointia ja terveyttä ja ehkäisemme syrjäytymistä” on sosiaali- ja terveystoimen ydintoimintaa. Kaikissa palveluissamme tavoitteenamme on helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäisy. Vahvistamme asiakkaiden osallisuutta tukemalla heitä tekemään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä valintoja.

Kolmas sitova tavoite ”Palvelumme ovat lähellä kaupunkilaisia ja helposti saavutettavissa” velvoittaa meitä kehittämään uudenlaisia, helposti saavutettavia palveluja sekä lisäämään kevyempiä ja sähköisiä palveluja. Erilaisilla asiakkaaksi tulon mahdollisuuksilla turvataan väestön yhteydensaantia sekä palvelujen piiriin ja hoitoon pääsyä hoidon tarpeen ja kiireellisyyden mukaisesti. Sähköiset palvelut mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattomien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kasvun ja helsinkiläisten itse- ja omahoidon lisäämisen. Helsingin strategiana on olla maailman parhaiten teknologiaa hyödyntävä kaupunki.

Neljäs sitova tavoite ”Palvelurakenteen keventäminen” edistää vastuullista taloudenpitoa ja tuottavaa ja kestävää toimintaa. Jatkamme määrätietoista palvelurakenteen uudistamista muun muassa ikääntyneiden palveluissa.

Muissa toiminnallisissa tavoitteissa edistämme lasten ja perheiden hyvinvointia esimerkiksi lisäämällä palvelujen oikea-aikaista ja viivytyksetöntä saatavuutta sekä vahvistamalla lasten ja perheiden kanssa työskentelevien toimijoiden yhteistyötä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi. Yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa vahvistamme sekä varhaiskasvatuksessa olevien lasten arkiliikkumista että yläasteikäisten arkirytmisiä ja terveellisiä elämäntapoja digitaalisuus ja osallisuus huomioiden.

Toimialan sitovat toiminnalliset tavoitteet ja muut toiminnalliset tavoitteet sekä niiden seurantamittarit on esitetty liitteissä 4 ja 5.

3.1.2 Laadukkaat sote-palvelut kaikille helsinkiläisille

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan palvelujen kehittämisessä ja johtamisessa hyödynnämme vahvasti esimerkiksi Lean-toimintamalleja. Laajennamme Leanin periaatteisiin ja menetelmiin perustuvaa uudistumista ja johtamista asteittain kaikkiin toimialan palveluihin, ja tarjoamme tukea Lean-verkoston ja erilaisten koulutusten kautta. Toimialan henkilöstöä osallistuu muun muassa HUS:n Lean-johtaminen ja Lean-valmentaja -koulutuksiin. Terveysasemien saatavuuden parantaminen on yksi kaupunkitasoisista Lean-menetelmin parannettavista tavoitteista. Lean-menetelmiä hyödyntämällä parannetaan myös asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä työturvallisuutta muun muassa vakioimalla toimintatapoja ja vähentämällä riskejä aiheuttavia epäselvyyksiä ja tiedon kulun ongelmia.

Perhekeskustoiminnalla vahvistamme lasten ja nuorten palveluketjua perustasolla yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Keväällä 2019 avaamme kolmannen perhekeskuksen Kallioon, ja lisäksi toteutamme perhekeskustoimintamallia verkostomaisena toimintana koko kaupungissa. Helpotamme asiakkaaksi tulemistamme kehittämällä yhden oven periaatetta perhekeskukseen sekä keskitettyä lapsiperheiden sosiaalihuollon puhelinpalvelua neuvolan

30.11.2018

keskitetyn puhelinpalvelun lisäksi. Lapsiperheiden tuen ja arvioinnin toimintamallissa järjestämme perheelle tukea mahdollisimman varhain. Kouluikäisille 11–16 -vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen tarjoamme uutena palvelumuotona sosiaaliohjausta. Laajennamme moniammatillista konsultaatiota tarjoavan Neuvolatiimi-toimintamallin koko kaupunkiin. Kaikilla näillä toimilla pyrimme vähentämään lastensuojelun tarvetta. Samalla olemme kuitenkin edelleen varautuneet myös lastensuojelussa tapahtuneen laitoshoidon tarpeen kasvun kustannuksiin.

Parannamme terveysasemapalvelujen ja suun terveydenhuollon palvelujen saatavuutta sekä toimintamalleja uudistamalla että lisäämällä voimavaroja näihin palveluihin. Laajennamme terveys- ja hyvinvointikeskus (THK) -toimintamallin koko kaupunkiin niin, että muun muassa kaikki terveysasemat toimivat THK-toimintamallin mukaisesti vuoden 2019 lopussa. Malli toimii joko samassa toimipisteessä (Kalasatama ja Vuosaari) tai verkostona (Myllypuro, länsi, keskusta-alue, pohjoinen). Myllypuron THK-toimintamallin toteuttamista suunnitellaan yhdessä asiakkaiden ja henkilöstön kanssa. Varmistamme, että yhteyshenkilön saavat kaikki ne asiakkaat, jotka sitä tarvitsevat. Laajennamme palveluvalikoimaa vastaamaan asiakastarpeita.

Riskiryhmien etsimisessä ja tunnistamisessa selvitämme digitaalisten mallien hyödyntämistä, otamme käyttöön Lapsiperheen tuen tunnistamisen mallin ja käytämme muita systemaattisia tapoja etsiä ja tunnistaa riskiryhmiä. Samalla kehitämme malleja tunnistaa lapsiperheiden palveluissa myös aikuisten tuen tarpeet. Riskiryhmien etsimiseen ja tunnistamiseen sosiaali- ja terveystoimen ulkopuolella kehitämme työmenetelmiä ja yhteistyömalleja yhdessä esimerkiksi järjestöjen ja muiden viranomaisten kanssa.

Perhekeskus- sekä terveys- ja hyvinvointikeskus -toimintamallien kaupunkitasoisen käyttöönoton turvaamiseksi rakennamme sekä esimies- että ammattilaisverkostot tukemaan yhteistä työtä. Varmistamme, että johtaminen kaikilla tasoilla tukee toimintamallin toteuttamista ja seuraamme toimeenpanon toteutumista.

Suun terveydenhuollon ajanvarauksen ja asiakastietojärjestelmän toimivuus turvataan. Länsi-Helsingissä sijaitsevan Ruskeasuon hammashoitolan lisäksi keskitämme suun terveydenhuollon päivystyspalveluja Itä-Helsingin asukkaille väestön hoidon tarpeen mukaisesti. Osana Myllypuron THK-mallia laadimme suun terveydenhuollon päivystyksen ja paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden suun hoidon sujuvat toimintakäytännöt, joihin yhdistämme matalan kynnyksen suun terveydenhuollon palvelut mielenterveys- ja päihdeasiakkaille.

Helsingin päivystystoiminnot integroituvat HUS:iin 7.1.2019 alkaen. Helsinki-HUS -seurantaryhmä tulee seuraamaan integraation onnistumista ja vaikutuksia. Yleisanestesiahammashoito keskitetään HUS:iin, ja yhdessä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon kanssa luodaan asiakkaan kannalta saumaton hoito- ja palveluketju.

Tuemme monipuolinen palvelukeskus -toimintamallin yhteen sovitetuilla palveluilla ikääntyneiden helsinkiläisten kotona asumista mahdollisimman pitkään. Kehitämme kotona asumista tukevia kuntouttavia arviointijaksoja ja lisäämme kotikuntoutusta. Jatkamme lähialuemallikokeiluja ja arvioimme ne loppuvuonna 2019. Ikääntyneiden ympärivuorokautista

30.11.2018

laitoshoitoa vähennetään ja palveluasumista lisätään vastaavalla määrällä. Sen lisäksi lisätään pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista 50 paikan verran.

Ikääntyneiden palvelujen uudistamisessa on tärkeänä painopisteenä kotihoidon kehittäminen entistä toimivammaksi ja asiakkaiden toiveita ja tarpeita vastaavaksi. Pilotoimme kotihoidossa riskimittaria tunnistamaan ennakoivasti raskaampien palvelujen tarpeessa olevia ja räätälöimme heille paremmin kotona asumista tukevia yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia. Kotihoidossa lisätään sairaanhoitajien määrää aiemman tavoitteen mukaan niin, että sairaanhoitajien osuus koko kotihoidon henkilökunnasta on 20 %. Lisäys toteutetaan sekä vähintään 20 vakanssin lisäyksenä että henkilöstörakenteen muutoksena kotihoidossa.

Kehitämme haavoittuvassa asemassa ja syrjäytymisriskissä olevien ikääntyneiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi yhteistä työtä terveys- ja hyvinvointikeskusten, psykiatria- ja päihdepalvelujen sekä suun terveydenhuollon liikkuvien tiimien kanssa. Osana MPK-toimintamallia Kalasataman THK:n hammashoitola ja Kinaporin monipuolinen palvelukeskus pilotoivat moniammatillisia sugeriatrisia tiimejä.

Otamme käyttöön muistiystävällisen toiminnan käsikirjan ja toimimme muistiystävällisesti kaikissa ikääntyneiden palveluissa. Muistikylä-mallin valmistelu etenee. Jatkamme Vuosaaren, Koskelan ja keskustan monipuolisten palvelukeskusten uudisrakennusten suunnittelua. Selvitämme ikääntyneiden välimuotoisia asumisratkaisuja. Jatkamme kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivityksellisten tilanteiden hoidon järjestämisen mallien kehittämistä yhdessä ensihoidon, HUS:n ja GeroMetro-kehittämisen verkoston kumppaneiden kanssa.

Sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen matkojen määrä on 6 matkaa kuukaudessa myös vuonna 2019.

Tuemme omaishoitajien asemaa ja jaksamista monipuolisilla ja yksilöllisillä palveluilla. Omaishoidon kotiin myönnettävän niin sanotun tunti- ja vuorokauden tuntimäärä nousee 12 tuntiin vuorokaudessa vuonna 2019.

Jatkamme Laakson yhteissairaalan ja Malmin sairaalan suunnittelua yhdessä HUS:n kanssa.

3.2. KESTÄVÄN KASVUN TURVAAMINEN

Kaikissa sosiaali- ja terveystoimen palveluissa on tavoitteena helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäisy.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisrakenne on otettu käyttöön Helsingissä vuonna 2018. Vuonna 2019 sosiaali- ja terveystoimi osallistuu aktiivisesti kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Helsingin hyvinvointisuunnitelmaan kootaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja niiden mittarit. Sosiaali- ja terveystoimen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ovat osa kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi on valmisteltu osana käyttösuunnitelman valmistelua ja niitä toteutetaan osana normaalia toimintaa sosiaali- ja terveystoimen palveluissa. Hyvinvointisuunnitelma ohjaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen raportointia.

30.11.2018

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi erilaiset verkostot kaupungin muiden toimialojen ja järjestöjen kanssa ovat keskeisiä. Savuton Helsinki - ja Sutjakka stadi -verkostot jatkavat toimintaansa. Savuttomuuden ja nikotiinittomuuden edistämisen painoalueena on lasta odottavien perheiden tupakasta vieroituksen tehostaminen neuvola- ja perhekeskustoiminnassa. Lisäksi kehitämme maahanmuuttajien savuttomuutta yhdessä kansanterveysjärjestön kanssa. Sutjakka Stadi -toimintaa toteutetaan toimialoilla osana muuta toimintaa. Lisäämme helsinkiläisten tietoisuutta liukastumisten ja koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisemisestä sekä kehitämme niistä aiheutuvien sairaanhoidon tarpeiden seuranta.

Terveysasemien Terve elämä – ryhmät ovat tarjolla koko kaupungissa. Vuonna 2019 toteutamme ”Ravitsemus Terve Elämä – ryhmässä” -tutkimuksen, jonka tarkoituksena on selvittää ryhmien vaikutusta asiakkaiden terveyteen, ohjaajien tarpeet ravitsemusohjaukseen ja neuvontaan liittyen sekä ryhmiin osallistujien kokemuksia ryhmätoiminnasta. Tutkimustulosten perusteella kehitetään ryhmien toimintaa, ja kokeillaan sähköisen ruokapäiväkirjan käyttöä. Tarjoamme kaikille myös digitaalisen terveystietokannan kokonaisuuden, joka tarjoaa tukea muun muassa painonhallintaan, liikuntatottumusten muutokseen, stressin hallintaan ja unioongelmiin.

Aikuisten ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön yksikkö (Ety) on keskeinen toimija ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa Helsingissä ja toimii mielenterveyden ongelmien ja päihdehaittojen ehkäisytyössä. Etyssä tuotetaan materiaalia mielenterveyden edistämiseen sekä päihdehaittojen ehkäisytyöhön ja koordinoidaan Pakka-työtä. Pakka-toimintamalli on kehitetty päihdepolitiikan paikalliseen ja yhteisölliseen toteuttamiseen. Painopiste on alkoholin, tupakan ja rahapelien saatavuuteen puuttumisessa varsinkin alaikäisten kohdalla. Vuonna 2019 luodaan pääkaupunkiseudun yhteinen Pakka-työn rakenne.

Stadin ikäohjelmaa jatketaan. Ohjelma edistää kaikkien toimialojen palvelujen kehittämistä ikäystävällisiksi.

3.2.1 Väestöryhmien ja alueiden väliset hyvinvointierot

Osallistumme lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (LASU) tavoitteiden toteuttamiseen sekä kaupunkistrategian mukaisten nuorten syrjäytymishaasteen sekä liikkumisohjelma kärkihankkeiden toteutukseen yhdessä muiden toimialojen kanssa.

Tavoitteina ovat muun muassa lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen perustason ammattilaisten osaamista ja palveluja parantamalla sekä yksinäisyyden vähentäminen järjestämällä iltapäiviksi harrastusmahdollisuuksia lasten ja nuorten arkeen. Lasten ja perheiden hyvinvointia edistetään myös tuomalla kulttuuritoimintaa lapsille ja perheille esimerkiksi perhekeskuksiin. Otamme käyttöön lapsiperheiden palveluihin myönteisen erityiskohtelun (PD) – indikaattorit ja teemme niiden ohjaamina palvelujen ja voimavarojen vaikuttavaa lisäämistä ja kohdentamista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi.

Lapsivaikutusten arviointia toteutetaan Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman suositusten pohjalta muun muassa kehitettäessä perhekeskustoimintaa sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kokonaisuutta. Osallistumme Helsingin lapsi-SIB -mallin

30.11.2018

(vaikuttavuusinvestointi) suunnitteluun ja mahdolliseen toteutukseen. Varmistamme Lape-hankeessa kehitettyjen toimintamallien ja yhteistyörakenteiden siirtymisen käytäntöön.

Vahvistamme perhehoidossa lapsen ja perhehoitajien sosiaalityötä uudistetun perhehoidon toimintamallin käyttöön otolla. Toimintamallissa erotetaan lapsen vastuusosiaalityö ja perhehoitajien vastuutyö omiksi toiminnoikseen. Parannamme lastensuojelun perhehoitajien saatavuutta vahvistamalla rekrytointia ja perhehoitajien tukea. Perustamme ympärivuorokautisen perhearviointiyksikön.

Parannamme sosiaalityön henkilöstömitoitusta lastensuojelun jälkihuollossa ja kotouttamispalveluissa kaupunginvaltuuston syksyllä 2018 hyväksymien linjausten mukaisesti. Selvitämme myös edellytykset siirtä ydennettyyn sosiaalityöhön lastensuojelun avo- ja sijaishuollossa.

Avosairaanhoidossa ja suun terveydenhuollossa tehostamme palvelujemme saatavuutta ja vaikuttavuutta huomioimalla erityisryhmät entistä tehokkaammin. Konkreettisine esimerkkeinä tehostamme esimerkiksi haavanhoitokäytäntöjä sekä aktiivisen initiaalikirieksen (niin sanotut alkavat reiät) hoitokäytäntöjä vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Lisäksi selvitämme mahdollisuuksia hoitaa C-hepatiittipotilaita sekä uniapneapotilaita avosairaanhoidossa. Huomioimme toiminnassa myös päivystyksen siirron aiheuttaman muutoksen vaikutukset palveluihimme, kuten kiirevastaanottojen ja aukioloaikojen laajentamisen tarpeeseen.

Tuotamme kansallisen päivystysavun (puhelinnumero 116117) mukaiset neuvontapalvelut, joiden yhteydessä säilytämme terveysneuvontapalvelun (puhelinnumero 09 310 10023) asukkaiden kiireellisten ja kiireettömien asioiden hoitamiseksi. Tätä toimintaa vahvistamme Omaolon oirearvioilla, joilla korvataan työntekijän tekemää hoidon tarpeen arviota.

Kehitämme yhteisen arviointi- ja palveluketjun asunnottomien ja asumispalveluja tarvitsevien asiakkaiden tukemiseksi aikuissosiaalityössä, päihde- ja mielenterveyspalveluissa ja sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluissa. Arvioimme ja kehitämme asumisneuvonnan ja sosiaalisen luototuksen yhteistyöprosessit ASTA-hankeessa (kansallinen asumistalousneuvonta -hanke) sekä vakiinnutamme asumiskummitoiminnan. Sosiaali- ja terveystoimiala käynnistää toimenpidesuunnitelman laatimisen yhdessä muiden toimialojen ja toimijoiden kanssa asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja erityisesti nuorten asunnottomuuden torjumiseksi.

Aikuissosiaalityössä kehitämme asiakkaaksi tulon prosessia siten, että asiakas pääsee palvelun piiriin mahdollisimman nopeasti. Tehostamme täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen toimintakäytäntöjä etuuskäsittelyn ja sosiaalityön toimijoiden kesken. Jatkamme yhteistyötä Kelan kanssa ja rakennamme yhteistyökäytäntöjä toimeentulon myöntämisessä. Talous- ja velkaneuvonnan siirtyessä valtion vastuulle parannamme työntekijöiden osaamista taloussosiaalityöstä. Systematisoimme sosiaalisen raportoinnin tapoja aikuissosiaalityössä. Kehitämme ruoka-aputoimintaa yhdessä järjestöjen ja ruoka-apua saavien kanssa ruoka-aputoiminnan kehittämissuunnitelman mukaisesti.

30.11.2018

Vahvistamme psykiatria- ja päihdepalveluissa edelleen palvelujen saatavuutta ja asiakkaan arjessa selviytymistä lisäämällä liikkuvaa ja matalan kynnyksen toimintaa sekä ottamalla käyttöön sähköisiä palveluja. Varmistamme vieroitushoitopalvelujen riittävyden ja hoitoon pääsyn sujuvuuden. Lisäämme palvelujen käyttäjien osallisuutta mm. aloittamalla asiakkaita ja läheisiä osallistavan niin sanotun recovery college -mallin mukaista toimintaa yhteistyökumppaneiden kanssa. Mielialahäiriö-, psykoosi- ja päihdehoito -ohjelmien näyttöön perustuvia sisältöjä, toimintamalleja ja rakenteita yhtenäistetään koko kaupungissa.

Päivystysuudistuksen myötä sosiaalipäivystyksestä tulee lakisääteisten sosiaalihuollon kiireellisten ja välttämättömien tehtävien lisäksi yhdenvertainen turvallisuustoimija muiden toimijoiden, kuten poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Sosiaalipäivystys tekee tarvittavaa viranomaisyhteistyötä häiriötilanteiden näkökulmasta yli maakuntarajojen ja on sosiaalihuollon varautumisen asiantuntijayksikkö ja ympärivuorokautinen hälytyspiste.

Vammaistyössä kehitämme toimintaamme ja palvelujamme YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen hengen mukaisesti ja uudistuvaa vammaislainsäädäntöä ennakkoiden. Päiväaikaisen toiminnan palvelut monipuolistuvat palvelemaan entistä laajemmin kaikkein vaikeimmin vammaisia henkilöitä ja tehostetun tuen kehittämisen avulla pyrimme ehkäisemään ja ennakkoimaan raskaampien palveluiden tarvetta. Olemme varautuneet kehitysvammaisten asumisen uudistamisen (niin sanotun ASU-hankkeen) kustannuksiin.

Turvaamme ruotsinkielisten asukkaiden yhdenvertaisen aseman varmistamalla riittävät ruotsinkieliset palvelut erityisesti palveluja uudistettaessa, lisäämällä ruotsin kielen koulutusta ja varmistamalla riittävä kielitaito rekrytointien yhteydessä. Ruotsinkielisten palvelujen asiakaslähtöisyyttä ja viestintää parannetaan lisäämällä työpanosta ruotsinkielisten palvelujen viestintään.

Helsinki monimuotoistuu ja kansainvälistyy yhä edelleen ja se tarkoittaa asiakkaiden palveluodotusten ja tarpeiden muuttumista. Henkilöstön monimuotoisuus on voimavara, jolla turvaamme hyvät palvelut ja jatkuvan uudistumisen. Turvaamme helsinkiläisille yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Tasa-arvoa vahvistetaan osallistamalla kaupunkiyhteiseen tutkimushankkeeseen sukupuolivaikutusten arvioinnista ja tasa-arvon toteutumisesta palveluissa.

Kiinnitämme huomiota kaikkein haavoittuvimpien ihmisryhmien tarpeisiin ja palveluihin. Näihin ryhmiin kuuluvat muun muassa niin sanotut paperittomat henkilöt. Kiireellisen hoidon lisäksi varmistamme paperittomille välttämättömän sairauksien hoidon, lääkityksen ja seurannan sekä rokotukset ja suun terveydenhuollon samassa laajuudessa kuin turvapaikanhakijoille. Kaikille raskaana oleville ja alle 18-vuotiaille lapsille tarjotaan laajat terveydenhuollon palvelut kuten helsinkiläisille. Sosiaali- ja terveysministeriön kunnille antaman ohjeen mukaan tuotamme itse turvapaikanhakijoiden neuvolapalvelut ja perustamme keskitetyn neuvolayksikön paperittomille ja turvapaikanhakijoille.

Ylläpidämme yhdessä muiden toimijoiden kanssa kokonaiskuvaa paperittomien henkilöiden tilanteesta, seuraamme kehitystä ja keräämme koordinoitusti tietoa ilmiöstä kehittämällä toiminta- ja seurantamallia. Jatkamme asiakastietojärjestelmien kehittämistä, jotta palvelujen

30.11.2018

käyttöä ja kustannuskehitystä pystytään seuraamaan paremmin ja kustannusten korvausten hakeminen tehostuu. Lisäämme paperittomiin liittyvää viestintää, neuvontaa ja koulutusta.

Käynnistämme maahanmuuttajille Helsingin kotouttamisohjelman mukaisia toimenpiteitä varautumalla lisääntyvään maahanmuuttajien määrään sekä turvaamalla yksin maahan tulleiden alaikäisten jälkihuollon palvelujen järjestämiseen. Kehitämme sosiaalisen kuntoutuksen sekä työhön ja koulutukseen ohjaavia palveluja osatyökykyisille, pitkäaikaistyöttömille sekä maahanmuuttajille yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

3.2.2 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Huolehdimme, että kaikissa palveluissa, joissa nuoret asioivat, tunnistetaan syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja ohjataan heidät tarvittavien palvelujen piiriin. Tunnistamista varten laaditaan koko kaupungin toimijoiden käyttöön yhteinen arviointimalli ja vahvistetaan konsultaatiokäytäntöä. Etsimme yhteistyöverkostoissa keinoja auttaa erityisesti ylisukupolvisen syrjäytymisen riskissä olevia ja erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Vahvistamme yli 12-vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluja ja kehitämme toimintamalleja yhdessä oppilashuollon ja HUS:n kanssa. Kiinnitämme riskiryhmässä olevat nuoret palveluihin nykyistä paremmin. Lisäämme nuorisواسeman voimavaroja ja vahvistamme nuorille tarjottavia matalan kynnyksen sosiaali- ja terveystoimialan palveluja kuten liikkuvaa mielenterveystyötä.

Kehitämme ja seuraamme yhdessä muiden toimialojen kanssa nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja alueiden välisen eriytymisen torjumista koko valtuustokauden ajan. Sosiaali- ja terveystoimiala osallistuu aktiivisesti kaupunkitasoisen ryhmän toimintaan, jossa etsitään systeemisiä ratkaisuja nuorten syrjäytymishaasteeseen.

Valmistelemme nuorille suunnattua verkkosivua yhteiseksi viestintäalustaksi sekä jalkautamme nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön sosiaalisen median toimintamallin. Sosiaalisen median ja verkkosivun kehittämisen avulla parannetaan sitä, että nuoret saavat riittävän ajoissa tietoa tarjolla olevista palveluista sekä apua itsenäiseen asioiden hoitamiseen.

Toteutamme ajanvarauksetonta palvelua aikuissosiaalityön nuorten tiimeissä ottamalla mukaan keskeisiä kumppaneita. Nuorten tiimeissä tehdään asumissosiaalista työtä ja tarjotaan nuorille asumisneuvontaa, jonka avulla voidaan vaikuttaa nuoren asunnottomuuden ehkäisyyn.

Tiivistämme nuorten sosiaalityön tiimien ja oppilashuollon yhteistyötä. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja alueiden välisen eriytymisen torjuminen -hankkeessa (kaupunginhallituksen erillismääräraha 2 milj. euroa) jatketaan kokeilua, jossa liikkuva mielenterveystiimi (psykologi, kaksi sairaanhoitajaa ja sosiaaliohjaaja) tarjoaa tukea nuorille, jotka eivät ole vielä mielenterveyspalvelujen piirissä. Nuoret ohjataan tarvittaessa muihin palveluihin. Liikkuvan tiimin tuki kohdennetaan jälkihuollon asiakkaina oleviin nuoriin, nuorten sosiaalityön tiimien asiakkaisiin, Ohjaamossa ja Vamoksessa asioiville nuorille sekä toisen asteen oppilaitoksiin.

30.11.2018

Lisäämme lastensuojelussa nuorten ammatillista tukihenkilötoimintaa. Aikuissosiaalityön nuorten tiimeissä järjestämme yhdessä lastensuojelun kanssa vapaaehtoisia tukihenkilöitä erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille ja nuorille aikuisille.

3.2.3 Liikkumisen edistäminen

Valmistelemme ja toteutamme osaltamme kaupunkistrategian kärkihanketta, liikkumishjelmaa. Ohjelmassa on toimenpiteitä lapsille, nuorille, työikäisille ja ikäihmisille. Neuvolatoiminnassa vahvistamme Neuvokas perhe -menetelmän käyttöä liikkumisen lisäämiseksi. Vahvistamme fysioterapeuttien roolia pienten, alle kouluikäisten lasten arkiliikkumisen tukena. Kouluterveydenhuollossa kehitämme ja kokeilemme yläasteikäisille lapsille uusia menetelmiä hyvän arkirytmien ja terveellisten elämäntapojen, kuten liikkumisen edistämiseksi. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja alueiden välisen eriytymisen torjuminen -hankkeessa tuotetaan ratkaisuja nuorten liikkumisen ja osallistumisen edistämiseen yhdessä kumppaneiden kanssa.

Työikäisille tarjotaan tukea sähköisessä Omaolo-hyvinvointivalmennuksessa. Aikuissosiaalityössä huomioimme aiempaa vahvemmin liikkumiseen kannustamisen osana sosiaalista kuntoutusta, palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa. Vuonna 2019 kehitämme ja otamme käyttöön uuden toimintatavan liikkumisen puheeksi ottamiseksi ja tukemiseksi sekä asiakkaiden ohjaamiseksi arjen aktiivisuutta edistäviin palveluihin, kuten matalan kynnyksen liikkumis- ja kulttuuripalveluihin.

Voimaa vanhuuteen -hanke kohdentuu yli 75-vuotiaisiin, kotona asuviin ja vähän liikkuviin ikäihmisiin, jossa laajennamme vuonna 2019 hankkeen hyviä käytäntöjä koko kaupungin kattaviksi. Kotihoidon liikkumissopimus on toimialan sitovan toiminnallisen tavoitteen mittari (vähintään 70 %:lle säännöllisen kotihoidon asiakkaista on tehty liikkumissopimus). Myös Helsingin sairaalassa huomioidaan liikkumisen edistäminen aiempaan vahvemmin. Stadin ikäohjelma on mukana liikkumishjelman toteuttamisessa.

Lisäämme vuonna 2019 koulutuksilla sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden osaamista ja valmiuksia edistää kaupunkilaisten liikkumista.

3.3 UUDISTUVAT PALVELUT

3.3.1 Asukaslähtöisyys ja osallisuus:

Toteutamme kaupungin osallisuussuunnitelmaa, jonka periaatteet ovat yhdenvertaisuuden turvaaminen, kaupunkilaisten tiedon ja osaamisen hyödyntäminen ja asukkaiden omaehtoisen toiminnan tukeminen. Osallisuus toteutuu asiakkaiden palveluissa ja palvelujen yhteiskehittämisessä. Osallisuuden toimeenpano sisältää muun muassa henkilöstön osaamisen vahvistamista erilaisten osallisuusmenetelmien käyttöönotossa. Otamme käyttöön kaupunkiyhteiset osallisuuden mittarit ja raportoimme osallisuuden toteutumisesta.

Osallisuuden edistämiseksi varmistamme, että asiakkaat ovat osallisina omissa palveluissaan ja tulevat kuulluiksi. Jokaisessa palvelussa on palautekanavia, jonka perusteella parannamme

30.11.2018

toimintaamme. Osallisuutta ja vuorovaikutusta vahvistamme osana palvelujen uudistamista; esimerkiksi Kallion perhekeskukseen laadimme vuorovaikutussuunnitelman.

Asiakastyytyväisyyden parantaminen edellyttää, että pystymme tuottamaan hyvää asiakaskokemusta kaikissa palveluissa. Asiakaskokemuksen parantamiseksi lisäämme esimiesten valmiuksia johtaa asiakaskokemusta työyhteisöissä. Huolehdimme, että henkilöstön kyvyt onnistuneisiin vuorovaikutustilanteisiin lisääntyvät. Vuoden 2018 syksyllä tehtävien asiakastyytyväisyyskyselyjen (neuvolat, terveysasemat, suun terveydenhoito, kotihoito) tulokset saadaan vuoden 2019 alkupuolella, ja laadimme tulosten perusteella kehittämissuunnitelmat. Viestimme asiakaskokemuksesta aikaisempaa paremmin.

Otamme käyttöön uusia ja monipuolisempia asiakaskokemusta kuvaavia mittareita ja menetelmiä. Ensimmäiset uudet asiakaskokemusmittarit otetaan käyttöön perhekeskuksissa. Lisäksi asiakaskokemustiedon tallentamisen, raportoinnin ja tiedon hyödyntämisen käytäntöjä selkeytetään. Vuonna 2019 lisätään edelleen asiakaskokemuksesta viestimistä asiakkaille ja kuntalaisille internet-sivuilla, toimipisteissä ja sosiaalisen median kanavissa.

Osallisuutta lisätään muun muassa koordinoimalla vertaistoimintaa ja kokemusasiantuntijuutta paremmin osana palveluja sekä mahdollistamalla omaisten mukana oloa palveluissa.

3.3.2 Henkilöstön hyvinvointi ja johtaminen

Jatkuvassa palvelujen uudistamisessa ja niiden johtamisessa korostuvat yhteisen työn tekeminen, sisäinen motivaatio ja itseohjautuvuus. Tuemme itseohjautuvuuden lisääntymistä ja suorituksen johtamista valmentavalla johtamisella ja esimiestyöllä. Parannamme myös henkilöstön osaamisen ja näkemysten hyödyntämistä.

Toimintatapojen uudistamisessa työyhteisöjen tukena on verkostomainen Lean-asiantuntijatuki. Yksi keskeinen tavoite on myös edistää työsuojelupakin turvallisuuspoikkeamailmoitusten tekemistä ja hyödyntämistä sekä työpaikkojen vaarojen arviointien päivittämistä. Palvelujen uudistamisen osana vahvistamme henkilöstön digi- ja tietotekniikkaosaamista sekä edistämme näiden valmiuksien parempaa hallintaa myös Apottiin siirtymisen näkökulmasta.

Monialaisilla tiimeillä on vahvempi vastuu asiakkaista, palvelujen laadusta ja niiden jatkuvasta kehittämisestä. Suoritusta johdetaan asettamalla jokaiselle työntekijälle ja tiimille tavoitteet, ja esimies varmistaa, että työn tavoitteet ovat jokaisen työntekijän tiedossa. Tavoitteiden saavuttamiseen ja strategian mukaisiin työsuorituksiin kannustetaan käyttämällä monipuolisesti erilaisia palkitsemisen muotoja. Vuoden 2018 syksyllä toteutetun Kunta10-tutkimuksen tuloksista johdetaan jokaiselle työyhteisölle kehittämistoimenpiteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti.

Kehitämme työkykyjohtamista varmistamalla, että uusi työkykyjohtamisen malli on kaikkien esimiesten tiedossa ja käytössä sekä lisäämällä korvaavan työn käyttöä. Työterveyshuolto arvioi korvaavan työn mahdollisuuden ja työrajoitteet. Tämän jälkeen esimies ja työntekijä arvioivat yhdessä, onko työntekijän tehtäviä mahdollista muokata siten, että sairauspoissaololta vältytään. Koko toimialalla otetaan käyttöön sairauspoissaolojen malli, jossa esimies myöntää

30.11.2018

sairauslomaa ilman todistusta 5-7 työkyvyttömyyspäiväksi.

Omaavalvonnan avulla varmistamme muun muassa palvelujemme asiakas- ja potilasturvallisuuden, muun laadun, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden sekä palveluja käyttävien henkilöiden yhdenvertaisuuden ja perusoikeuksien toteutumisen. Kannustamme avoimeen ja syylistämättömään turvallisuuskulttuuriin. Läpikäymme ja analysoimme poikkeamat sekä jaamme hyviä käytänteitä, ja nostamme havaitut kehittämiskohteet omaavontasuunnitelmaan.

Työvoiman saatavuuden ja pysyvyyden turvaamiseksi kiinnitämme erityistä huomiota henkilöstökokemuksen parantamiseen sekä työnantajamielikuvan kehittämiseen viestinnän ja markkinoinnin keinoin. Painopisteenä on erityisesti sosiaalityöntekijöiden ja kotihoidon henkilöstön sekä lääkäreiden saatavuuden varmistaminen. Edistämme maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työllistymistä kehittämällä mahdollisuuksia tutkinnon laillistamisen edellyttämän työkokemuksen saamiseksi sosiaali- ja terveystoimessa. Lastensuojelun ja vammaisten sosiaalityössä otamme käyttöön uusien työntekijöiden vertaisohjauksen.

3.3.3 Digitaalisuus ja ketterät kokeilut

Lapsiperheiden palvelujen neuvonta-, ohjaus- ja palvelutarpeen arvioinnin mallin kehittäminen jatkuu kevään 2019 ajan, ja hyväksi todetut käytännöt vakiinnutetaan loppuvuoden aikana. Perheentuki-sivustolle lisätyn Tarvitsen apua – sähköisen lomakkeen kokeilu jatkuu kevään 2019 ajan, jonka jälkeen palvelu mahdollisesti vakiinnutetaan. Tarkastelemme mahdollisuutta pidentää neuvolan chat-palvelujen aukioloa. Perhekeskuksen Hackathonin (niin sanotun haasteratkaisutapahtuman) tuloksia arvioidaan vuoden alussa ja jatkojalostetaan tulosten perusteella kuntalaisten käyttöön tarjottaviksi palveluiksi. Keskitetyn neuvonta- ja ohjauspalvelun rakentaminen perhekeskukseen jatkuu vuoden 2019 aikana, ja tavoitteena on sen käynnistyminen vuonna 2020.

Aikuisten sosiaalityössä chat-palvelu vakiintuu osaksi asiakkaan palveluvalikkoa, ja chat-palvelun käyttöönottoa arvioidaan työntekijäkyselyllä ja asiakkaita osallistamalla. Lisäksi kokeilemme chatin käytön mahdollisuuksia THK-palvelujen asiakastyössä.

Otamme käyttöön Omaolo-palvelut kaikissa palvelukokonaisuuksissa kansallisen kehittämisen aikataulun puitteissa. Omaolo-palvelut ratkaisevat jo itsessään osan asiakkaiden palvelutarpeista parantaen näin hoidon saatavuutta ja tasalaatuisuutta. Sähköisen oirearvion tuottaman kiireellisen hoidon tarpeen palveluohjaus määrittellen yhdessä 116117 -päivystysavun ja päivystyksen kanssa. Terveystyöarviolla tuotettava vaikuttavuuden laatumittaristo otetaan käyttöön kaikilla terveysasemilla väestön terveydentilaa kohentavien toimien suuntaamisen pohjaksi. Päätöksentuen yhteydessä toimivaa Riskitekijät-laskuria hyödynnetään palvelutarpeen arvioinnin sekä terveys- ja hoitosuunnitelmatyön tukena. Jatkamme yksilöllisen, toimenpiteiden hyödyllisyyttä kuvaavan Terveystyöarvioiden kehittämistä.

Otamme Kalasataman THK:n hammashoitolassa käyttöön toiminnanohjausjärjestelmän, joka

30.11.2018

mahdollistaa kerralla kuntoon -toimintamallin toteuttamisen. Pilotoimme suun terveydenhuollossa muun muassa uusia digitaalisia hampaiston jäljennösmenetelmiä sekä sähköistä konsultaatioportaalia erikoistuvien hammaslääkäreiden koulutuksessa

Ikääntyneiden palveluissa kuvallinen etälääkäritoiminta laajenee ympärivuorokautisessa hoidossa. Selvitämme myös päivätoiminnan tarjoamista etäpalveluna. Kehitämme etähoitoa ja -palvelua omaishoitoperheille. Tarjoamme etäpalveluja kaupunkitasoisesti asiakkaan tarpeen mukaan, eikä palvelu ole sidottu asiakkaan omaan asuinalueeseen. Annamme etäkuntoutusta myös muille kuin kotihoidon asiakkaille. Teemme toimintasuunnitelman kotihoidon kehittämiseksi osana palvelujen uudistamista.

Jatkamme GPS-paikantimien hyödyntämistä henkilöstön turvallisuuden parantamiseksi yökotihoidossa, kotisairaalassa ja kotihoitoyksiköissä. Laajennamme GPS-paikantimien käyttöä kotihoidon muistisairaiden asiakkaiden turvallisuuden lisäämiseksi. Otamme kotihoidossa käyttöön optimointisovellutuksen, joka reitittää henkilökunnan matkat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, jolloin matkoihin käytetty aika vähenee ja asiakkaiden saama palveluaika lisääntyy. Hankimme kotihoitoon lisää sähköpyöriä, jotka sekä helpottavat hoitajien liikkumista asiakkaiden luokse että vapauttavat parkkipaikan etsinnältä. Sähköpyörien käyttö vähentää myös osaltaan liikenteen päästöjä kaupunkistrategian mukaisesti.

Otamme käyttöön Helsingin sairaalassa Lääke Tabletti -sovelluksen, joka parantaa potilasturvallisuutta ja henkilöstön lääkeosaamista.

Seniори-infossa aloitamme uuden sähköisen yhteydenottokanavan ja jatkamme yhteistä asiakkaaksi tulon prosessin kehittämistä. Kustaankartanossa kehitämme digimuistikylää palveluasumisessa.

Pilotoimme yhdessä Taloushallintopalveluliikelaitoksen (Talpa) kanssa nimetyn talousprosessin automatisointia ohjelmistorobotiikan avulla. Kokeilujen perusteella pyrimme laajentamaan robotiikan hyödyntämistä eri toiminnoissa.

Apotti – asiakas- ja potilastietojärjestelmän onnistunut käyttöönotto lokakuussa 2020 edellyttää toiminnan muutoksia, joihin valmistaudumme osana muuta toiminnan uudistamista.

Apotissa asiakas- ja potilastietojen kirjaaminen muuttuu nykyistä rakenteisemmaksi, ja kirjaaminen tehdään asiakkaan kanssa yhdessä mahdollisimman reaaliaikaisesti. Valmistaudumme muutoksiin päivittämällä kirjaamisohjeet ja ottamalla ohjeet käyttöön asiakas- ja potilastyössä. Varmistamme reaaliaikaisen kirjaamisen onnistumisen edellytykset: liikkuvan työn oikeudet, etätö- ja mobiilikirjaamisen välineet sekä langattomien yhteyksien toiminnan toimipisteissämme. Järjestämme reaaliaikaiseen kirjaamiseen liittyvää koulutusta. Lisäksi aloitamme VRK-korttien (Väestörekisterikeskuksen myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen varmennekortti) hankinnan niille työntekijöille, joilla se ei ole vielä käytössä.

Apotti ohjaa työntekijän toimintaa. Valmistaudumme tähän sopimalla palveluihin yhtenäiset toimintatavat. Jalkautamme uusia työntekijöitä ja seuraamme niiden toteutumista. Apotista saadaan rakenteisesti kirjatun tiedon perusteella seurantatietoa asiakkaista, työstä, tiimien ja

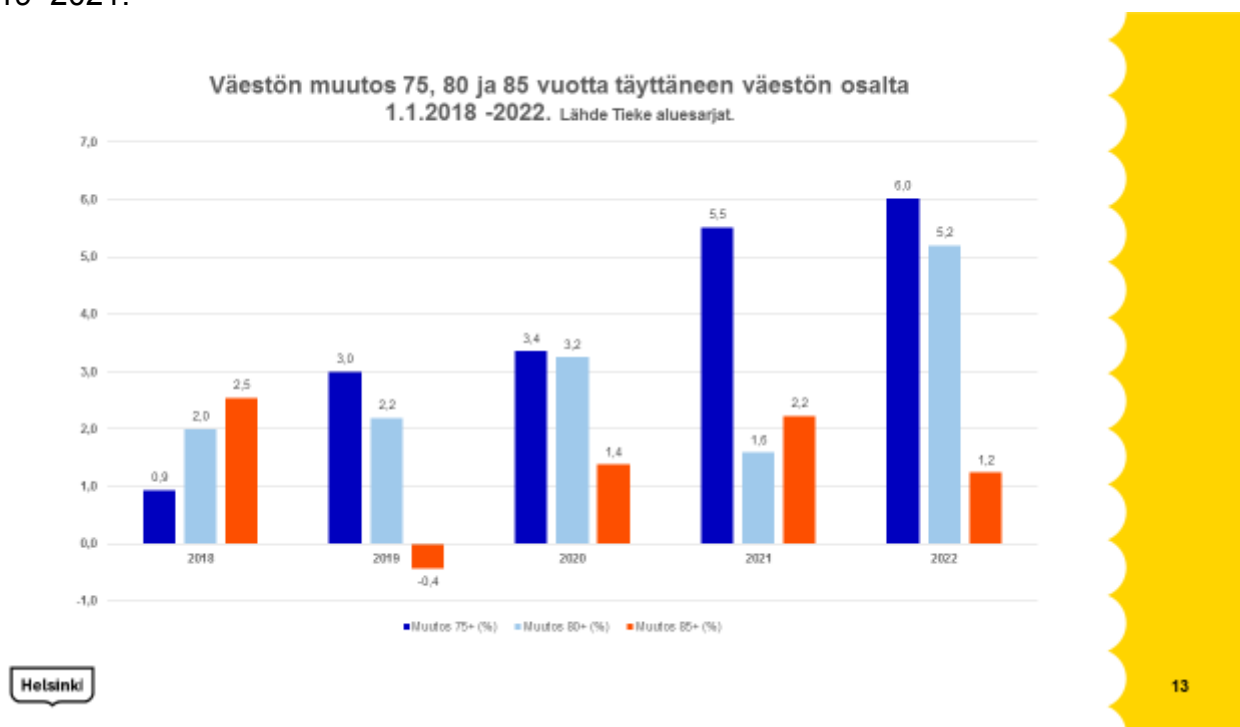
30.11.2018

yksiköiden toiminnasta. Asiakkaan osallisuus lisääntyy huomattavasti Apotin asiakasportaali Maisan avulla.

3.4 VASTUULLINEN TALOUDENPITO HYVINVOIVAN KAUPUNGIN PERUSTA

Taloudellisesti kestävä kehitys:

Sosiaali- ja terveystoimiala huolehtii osaltaan kaupungin kokonaistuottavuuden parantamisesta. Tuottavuuden parantamista tehdään hyvällä johtamisella yhdessä henkilöstön kanssa palvelujen laadusta huolehtien. Etenkin ikääntyneen väestön kasvu aiheuttaa paineita sosiaali- ja terveystoimialalla. Kuvassa 1 on esitetty ikääntyneen väestön kasvu taloussuunnitelmakaudella 2019–2021.

Kuva 1. Väestön muutos 75, 80 ja 85 vuotta täyttäneen väestön osalta taloussuunnitelmakaudella 2019–2021.

Sosiaali- ja terveystoimialalla tavoitellaan yksikkökustannuksissa muiden suurten kaupunkien keskiarvoa kaupunkistrategian mukaisesti. Vertailussa käytetään muun muassa Kuusikko-raportteja ja suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset -raporttia. Kohteiksi valitaan etenkin palveluja, joissa Helsingin yksikkökustannukset ovat merkittävästi vertailukuntia korkeampia ja joiden volyyymi ja strateginen merkittävyys ovat suuria. Ensisijaisina vertailukohteina pidetään suuria pääkaupunkiseudun kuntia, kuten Espoota ja Vantaata. Omia ja ostopalveluja seurataan myös sosiaali- ja terveystoimen omalla seurannalla.

Varmistamme kilpailukykyämme monipuolistamalla ja parantamalla palvelujen tuotantorakennetta, kehittämällä palveluverkkoa sekä vahvistamalla liiketoiminnallista ja talousosaamista. Liiketoiminnallisuusosaamisella lisäämme palvelujen toteuttamista koskevia

30.11.2018

valmiuksia ja mahdollistamme palvelujen vaihtoehtoisia toteutustapoja. Kohteina ovat aluksi terveysasemien palvelut, suun terveydenhuollon palvelut sekä kotihoidon palvelut.

Palvelutuotannon kustannustehokkuus edellyttää ulkoisten palveluntuottajien entistä tavoitteellisempaa ohjausta uuden tuottajaohjausmallin avulla, jonka otamme käyttöön vuoden 2019 aikana. Tavoitteena on saada aikaan kustannussäästöjä palvelutuotannon laadusta tinkimättä sekä olla vahvempi tilaaja vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta. Ostopalveluista tuottajaohjauksen pilotteja ovat henkilökohtaiset avustajapalvelut, vammaisten asumispalvelut ja lastensuojelun laitoshoido. Valituille palveluille tehdään lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpidesuunnitelmat, jotta hyödyt voidaan saavuttaa.

Lisäksi kohdistamme erityistä huomiota HUS:n ohjaukseen toiminnan ja palveluketjujen sekä talousohjauksen näkökulmista.

Tuotantotapojen taloudellisen vaikuttavuuden arviointia (palvelujen eri tuotantotapojen vertailua) ja tuottajaohjausta varten luodaan yhtenäiset toimintamallit. Näiden tavoitteena on nykyistä suunnitelmallisempi monituottajuusmalli, millä tarkoitetaan palvelutuotannon monipuolistamista tuomalla oman palvelutuotannon rinnalle hallitusti muita vaihtoehtoja, kuten ostopalvelut ja palveluseteli. Tämän lisäksi oman toiminnan osalta lisätään työyksiköiden itseohjautuvuutta ja mahdollisuuksia toteuttaa ketteriä kokeiluja. Edellä mainituilla toimilla tavoitellaan parempaa palvelujen saatavuutta, kustannustehokkuutta sekä valinnanvapautta. Edistämme monituottajuutta myös kuntarajat ylittävillä palveluseteliyhteistyöhankkeilla. Selvitämme mahdollisuudet kuntien välisen yhteistyön lisäämiseen myös laajaa väestöpohjaa edellyttävissä lastensuojelun sijaishuollon palveluissa.

Helsingin kaupunki pyrkii edistämään asiakkaan valinnanvapautta ja parantaa asiakastytyväisyyttä luomalla asiakkaalle enemmän valinnanvapauden mahdollisuuksia. Siksi nykyinsäädännön mukaisia palvelusetelivaihtoehtoja ja niiden käyttöä lisätään sekä kartoitetaan henkilökohtaisen budjetin laajentamisen mahdollisuuksia. Palvelusetelivaihtoehto terveysasemapalveluissa valmistellaan lautakunnan päätettäväksi kevään 2019 aikana. Valinnanvapauden elementtejä kehitetään ja kokeillaan ylikunnallisen yhteistyön puitteissa.

Selvitämme talousarvion linjauksen mukaisesti syyskuun 2019 loppuun mennessä uusia vaihtoehtoja hyödyntää nykyistä laajemmin yksityisiä palveluntuottajia erikseen määriteltävissä sosiaali- ja terveyspalveluissa esimerkiksi allianssimallilla.

3.5 HELSINKI VAHVISTAA JA MONIPUOLISTAA EDUNVALVONTAANSA

Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esitykset maakunta- ja sote-uudistuksesta sekä valinnanvapaudesta nykyisen hallituskauden aikana, maakuntavaalit on arvioitu järjestettävän syksyllä 2019, ja maakunnat aloittaisivat toimintansa 1.1.2021. Helsinki osallistuu aktiivisesti maakunta- ja sote -uudistuksen valmisteluun ja varmistaa, että suuren kaupungin näkemykset huomioidaan uudistuksessa. Sosiaali- ja terveystoimen työntekijöitä työskentelee niin sanotuilla resurssisopimuksilla Uudenmaan maakunnassa maakunta- ja sote -valmistelussa. Uusimaa2019 – hankkeen muutosjohdon arvion mukaan hanke jatkuu joka tapauksessa ainakin kevään 2019 ajan riippumatta siitä, hyväksytäänkö lait tämän hallituskauden aikana. Sosiaali- ja

30.11.2018

terveydenhuollon valinnanvapautta koskevan lainsäädännön hyväksyminen tarkoittaisi sitä, että Helsingin sosiaali- ja terveystoimi osallistuu valtion 50 milj. eurolla rahoittamaan valinnanvapauskokeiluun.

Jatkuvuuden hallinnassa tietojärjestelmien toimivuus on keskeistä. Sosiaali- ja terveystoimiala laatii digisuunnitelman vuosille 2019–2020. Suunnitelmassa huomioidaan myös mahdollinen maakunnan käynnistyminen ja palvelujen siirtyminen maakunnan vastuulle. Toimialan keskeisin tietojärjestelmähanke on Apotti, jota hallinnoi tilaajaorganisaatioiden omistama Apotti Oy. Olemme mukana Apotti-hankkeessa ja Oy Apotti Ab:n toiminnassa sekä Apotti-asiantuntijoiden, aihealueasiantuntijoiden että nimettyjen muiden asiantuntijoiden kautta. Osallistumme myös aktiivisesti projekti- ja kehittämistyöryhmiin. Apotti-järjestelmä otetaan käyttöön Helsingissä lokakuussa 2020.

Helsinki turvaa palvelujen jatkuvuuden järjestämisvastuun siirtyessä maakunnille ja sovittaa yhteen kaupungin ja HUS:n erikoissairaanhoidon palvelut. Riippumatta sote-uudistuksen etenemisestä Helsinki kehittää palveluja ja niiden saatavuutta palvelujen kilpailukyvästä huolehtien. Keinoina tähän ovat digitalisaatio, keinoäly ja robotisaatio, yksilöllinen arviointi ja tarpeen mukaiset palvelut, monialaisuus, toimintatapojen uudistuminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen ja soveltuvien osien erityispalvelujen integraatio. Tavoitteenamme on saada nykyiset palvelujen uudistamisen linjaukset myös maakuntaa ohjaaviksi periaatteiksi, mikä tukee jatkuvuuden hallintaa järjestämis- ja tuottamisvastuiden mahdollisesti siirtyessä.

Henkilöstön, omaisuuden ja sopimusten siirtoon toimiala valmistautuu yhdessä maakuntavalmisteluun ja kaupunginkanslian kanssa. Tiedonohjaussuunnitelma (TOS) – projekti jatkaa v. 2019 ja tukee omalta osaltaan jatkuvuuden hallintaa.